

પ્રવચન નં. ૯૮ ગાથા - ૩૪ તા. ૩-૧૦-૭૮ મંગળવાર આસો સુદ-૧ સં. ૨૫૦૪

સમયસાર ગાથા-૩૪. શિષ્ય, અપના સ્વરૂપ ગુરુમુખસે સૂનકર અપના આત્મા રાગસે ભિન્ન હૈ એસા આત્માકા અનુભવ સમ્યગ્દર્શન હુઆ, જ્ઞાતા વસ્તુ એ મૈં હું એવી દૈષ્ટિમેં જ્ઞાતા-પણાકી પ્રતીત ક્રિયા, આત્મામેં આનંદકા અંશકા વેદન ભી આયા. વો શિષ્ય એમ પૂછતે હૈ હવે, સમ્યગ્દૈષ્ટિ હૈ અનુભવી હૈ, આહાહા... પ્રભુ, મેરે સ્વરૂપકા આચરણ કિસ પ્રકાર હો, મેરા સ્વરૂપમેં આચરણ સમ્યગ્દર્શન હૈ, અનુભવ હૈ, પણ હજી આચરણમેં શુભઅશુભ રાગ આચરણમેં પડા હૈ. સમજમેં આયા ? શુભઅશુભ દુઃખ રાગ એ આચરણમેં (હૈ) શિષ્ય (કો) સમ્યગ્દર્શન અનુભવ હોને પર ભી રાગાદિ આચરણમેં હૈ, પર્યાયમેં રાગકા પુણ્યકા પાપકા આચરણ હૈ, એ એમ કહતે હૈ કે પ્રભુ મેરા સ્વરૂપ મૈંને જાના ઉસકા આચરણ કરનેકા મૈં ઈચ્છુક હું, તો પ્રભુ આપકો મૈં પૂછતા હું, આહાહાહા... સમ્યગ્દૈષ્ટિ, સમ્યગ્જ્ઞાની ભાન હૈ સબ તો ભી પ્રભુ ભગવંત એમ કહતે હૈ પ્રભુ મેરા આત્માકા આચરણ કિસ પ્રકાર હો એસે મૈં પૂછતા હું. આહાહાહા...

ઉસકા અર્થ, કે સમ્યગ્દર્શન અનુભવ આનંદકા હુઆ, હોને પર ભી સ્વરૂપકા આચરણ અભી નહીં હૈ સ્થિરતા જો હોની ચાહીએ એ નહીં, એ કારણ શિષ્યકો પ્રશ્ન ઉઠયા પ્રભુ મને મેરા આનંદકા નાથ જ્ઞાતા વસ્તુ, ઉસમેં આચરણ કરનેકા મૈં અભિલાષી હું. આહાહાહા... તો એ રાગાદિ આચરણકા ત્યાગ કેસે હો ? આહાહાહા... આમ છે, સમ્યગ્દૈષ્ટિ હૈ, અનુભવી હૈ. આહાહાહા... એ પણ અપની પર્યાયમેં અપ્રતકા રાગ-દ્વેષકા આચરણ દેખકર, આહાહાહા... મેરી પર્યાયમેં પ્રભુ દુઃખકા આચરણ હૈ. આહાહાહાહા... એમ સમ્યગ્દૈષ્ટિ, જ્ઞાની ગુરુને કહતે હૈ. આહાહા ! પ્રભુ ! તો એ મેરા સ્વરૂપમેં આચરણ હવે કેસે હો ? એ રાગદ્વેષ ને દુઃખકા આચરણ હૈ ઉસકા ત્યાગ અભાવ કેસે હો ? એ મૈં પૂછતા હું પ્રભુ. આહાહા ! યહાં તો એમ કહે કે સમ્યગ્દર્શન ને જ્ઞાન હુઆ તો ઉસકો દુઃખ હૈ હી નહીં એ જ્ઞાન નહીં, મિથ્યાજ્ઞાન હૈ. દૈષ્ટિ મિથ્યાત્વ હૈ. આવી વાતું આકરી બહુ બાપુ. સમજમેં આયા ? ક્યોંકિ ભગવાન આત્મા જ્ઞાતાકા નમૂના સમ્યગ્દર્શનમેં હુઆ. આહાહાહા... સમજમેં આયા ? મૈં આનંદ હું, જ્ઞાન હું, વીતરાગ મૂર્તિ મૈં પ્રભુ હું, એસી પર્યાયમેં ભી વીતરાગી સમ્યગ્દર્શન, વીતરાગી સમ્યગ્જ્ઞાન, શાસ્ત્રજ્ઞાન નહીં વીતરાગી સ્વરૂપ આચરણકા અંશ પ્રગટ હુઆ હૈ, એ હવે અપના શુદ્ધ સ્વરૂપમેં વિશેષ આચરણ કરનેકા કામી, આહાહાહા... ઔર રાગ અને દુઃખકી પર્યાયકા ત્યાગ કરનેકા કામી, પરવસ્તુકા ત્યાગ-ગ્રહણ અહીંયા તો હૈ હી નહીં. સમજમેં આયા ? મારગ બહુ ભાઈ. આહાહા !

શિષ્યકો ઉત્તર દેતે હૈ. “યતો હિ” શબ્દ હૈ ને ભાઈ ? “યતો હિ” નો અર્થ યહ ક્યોં છે ને ? યહ ‘આ’ એનો અર્થ છે ને ? ગુજરાતીમાં ‘આ’ છે. આમાં એ અર્થ તો ‘હિ’ નો બરાબર છે.

“યતો હિ” સંસ્કૃત છે ને ? “યતો હિ” સંસ્કૃત હૈ. યહ છે ને યહ-યહ સંસ્કૃતમાં “યતો હિ” ૩૪ ગાથા ટીકા, કયા શિષ્ય કહતે હૈ, ઉસકા ઉત્તર ગુરુ કયા કહતે હૈ. આહાહા ! યહ ભગવાન આત્મા, આહાહાહાહા... આ ભગવાન આત્મા યહ “આ” એસી દૈષ્ટિમેં અનુભવમેં તો આયા હૈ, પ્રત્યક્ષ. આહાહાહા... મતિ શ્રુતજ્ઞાન પ્રત્યક્ષ હોકર, આ આત્મા જાનનેમેં (શિષ્યકો) આયા હૈ.

समजमें आया ? यह भगवान आत्मा ज्ञाता, आहाहाहा... गुरु कहते हैं के यह भगवान आत्मा, आहाहा ! अने भगवंत कह्युं “भगवंत् ज्ञातृ द्रव्यम्” संस्कृत, संस्कृतमें “यतो हि” भगवंत् ज्ञातृ द्रव्यं, भगवंत् ज्ञातृ द्रव्यं पढ़ेलां शब्द “यतो हि” लिया संस्कृतमेंसे “यह”- पछी आभिरमें भगवंत् ज्ञातृद्रव्यं संस्कृतमें है. आहाहा ! आ संस्कृत है उसकी टीका है. भगवान कुंडकुंदाचार्यका श्लोक है, उसकी अमृतचंद्राचार्य टीका करते हैं, उसका आ हिन्दी अनुवाद था, अ अनुवाद पीछे गुजराती हुआ, हिंदी आपणे चलते हैं अभी. आहाहा... ‘यह’ आ ज्ञाता भगवान ज्ञाताद्रव्य, आहाहाहा... याहे तो स्त्री, बाणक हो, याहे तो पुरुष राजकुमार हो, अ अपना आत्मांमां आचरण करनेका अभिलाषी, आहाहा ! मेरा द्रव्य ‘आ’ ज्ञाता भगवंत्, ज्ञाताद्रव्य, नजरमें आया. भगवंत् ज्ञाताद्रव्य, निमित्तमें नहीं रागद्वेषमें नहीं, पर्यायमें नहीं, आ तो ज्ञाता आ ज्ञाता. आहाहा ! ज्ञाताद्रव्य अटले आत्मा है यह भगवान ज्ञाताद्रव्य प्रभु है, आवी वातुं छे. यह-यह भगवान ज्ञाता द्रव्य. यह-यह अन्य द्रव्यके स्वभावसे होनेवाले अन्य समस्त परभावोंको, आहाहा... कर्मका निमित्तसे, अपनेमें पर्यायमें होनेवाला अन्य समस्त परभाव शुभअशुभभाव आस्रव विकारी भाव, आहाहा... सम्यग्दृष्टिको भी विकारी भाव आ पर्यायमें है अम बताना है, अने उसको वेदन भी विकारीका है, आहा... तो कहते हैं के ये अन्य द्रव्यके स्वभावसे होनेवाले, अ पुण्य ने पाप, काम ने क्रोध विकल्पो जे है, अ स्वद्रव्यका स्वभाव नहीं, पर्यायमें विभावरूप अन्य द्रव्यका निमित्तसे उत्पन्न होनेवाला विभाव है. समजमें आया ?

यह अन्य ‘आ’ अे पण किया हों, ‘आ’ है अम जेम आ है यह ज्ञाता भगवंत द्रव्य है, ‘यह’ अन्य द्रव्यके स्वभावसे होनेवाला, “है” अम कहते हैं. पर्यायमें, अवस्थामें राग द्वेष ‘आ’ अन्य द्रव्यका निमित्तसे होनेवाला भाव मेरी पर्यायमें है. आहाहाहा... आवी वातुं आकरी. अरे ! यह अन्य द्रव्यके स्वभावसे होनेवाले अन्य समस्त परभावोंको, आहाहा... याहे तो तीर्थंकरगोत्र बांधे असा शुभभाव हो, आहा... पण अे तो अन्यभाव विभावभाव है. आहाहा... अे अन्य द्रव्यके स्वभावसे होनेवाला, विभावभाव अर्हिया द्रव्य स्वभाव नहीं अम बताना है, पर्यायमें होते हैं पण अन्यका निमित्तके कारणे होता है, है अपनी पर्यायमें अपने कारणसे तो अपना स्वभाव है. यह विभावरूप परिणामनका कारण है ही नहीं, यहां ‘हि’ लेना है ने ? वो स्वभाव जे भगवंत ज्ञाता द्रव्य जो है, अे तो है, इसकी पर्यायमें द्रव्य स्वभावसे परिणामन अे नहीं. अन्य द्रव्यका स्वभावसे विकारी विभावभाव दुःखभाव मेरी पर्यायमें है. (श्रोता:- कोण कहते हैं ?) समझिती कहते हैं. अे गुरु अने कहते हैं. समजमें आया ?

अे परभावोंको पुण्य ने पाप, जे भावसे स्वर्ग मिले, जे भावसे तीर्थंकर प्रकृति बंधे, जे भावसे आहारक शरीर आटिका बंध हो, अे सब भाव, परभाव विभावभाव दुःखभाव आकुण्ठात्रुप भाव है. आहाहाहा... समजमें आया ? समस्त परभाव, अेमां कोछ बाध नहीं, विकल्प मात्र याहे तो तीर्थंकरगोत्रका भाव हो अे भी विकार है, विभाव है, दुःख है, अपराध है, जे भावसे तीर्थंकरगोत्र बंधते हैं, ये भाव अपराध है. षोडश कारणभावना अे आते हैं ने,

પુરુષાર્થ સિદ્ધિ ઉપાયમેં લિયા હૈ, એ અપરાધ હૈ. આહાહાહા ! અપના યહ સ્વભાવ નહીં. અપરાધ ઉત્પન્ન હોતા (હૈ) પર્યાયમેં આહાહા... અને અપરાધકા બંધ હોતા હૈ ને, અપરાધસે ભાવબંધ હોતા હૈ ને ? અપરાધને કારણે (બંધ હોતા હૈ) નિરપરાધિ સ્વભાવસે બંધ (નહીં) હોતા હૈ. આહાહાહા ! એ અન્ય સમસ્ત અન્ય સમસ્ત યાહે જિતના વિકલ્પ શુભઆદિ હો. આહાહાહા ! યે સમસ્ત પરભાવોંકો ઉંકે અપને સ્વભાવભાવસે વ્યાસ ન હોનેસે, ભાષા દેખો, એમ કે અપને સ્વભાવભાવ જો જ્ઞાતા દેષ્ટા આનંદ હૈ એસા સ્વભાવસે વ્યાસ ન હોનેસે, એ અપના સ્વભાવભાવસે વિભાવભાવ વ્યાસ નહીં હોનેસે, સમજમેં આયા ? આહાહાહા... આવો મારગ ભાઈ સાધારણ પ્રાણીને ક્યાં જાવું બાપુ ? તે વિના જન્મ મરણ નહીં મટે ભાઈ.

(શ્રોતા:- અપની પર્યાયમેં હોતા છતાં વ્યાધ્ય-વ્યાપક નહીં ?) પોતાની પર્યાયમેં હોનેવાલા, પરસે નહીં, પરકે કારણસે નહીં, પણ અપની પર્યાયમેં હોનેવાલા હૈ ઉંકો ત્યાગના હૈ ને ? ઉંકો છોડના હૈ ને ? પર (ચીજ) છુટી હૈ ઉંકો છોડના કયા ? અપની પર્યાયમેં રાગદ્વેષ આકુળતાકા ભાવ પર્યાયમેં હૈ, પણ આત્મા અપના સ્વભાવસે પરભાવરૂપે વ્યાસ ન હોનેસે, સ્વભાવસે વિભાવરૂપ નહીં હોતા. આહાહાહા !

જુઓ આ આસો સુદ એકમ હૈ આજ, મંગળ દિવસ હૈ. રામચંદ્રજી જ્યારે રાવણને મારે છે આ દશેરા, દશહરા કહે છે ને ? માથું તો એક જ હતું, પણ હાર બહુ ઊંચો બહુ અબજો રૂપિયાની કિંમતનો હારને લઈને દેખાય આમ માથા દેખાય દશ. આહાહા... એ સીતાજીને લઈ ગયા, સીતાજી પણ જ્ઞાની સમકિતી, રામચંદ્રજી ધર્માત્મા સમકિતી એ સીતાજીકો લેનેકો ગયે, ત્યાં રાવણે લક્ષ્મણકો વિદ્યા નાખી. રાવણે વિદ્યા, આહાહાહા... અવ્રત હૈ ને હજી, રાગ ભાવ હૈ ને, રામચંદ્રજી એ ભવે મોક્ષ જાનેવાલા હૈ. ગાલીચા આમ પડયા હૈ રથમાં, કરોડો મનુષ્યો શું કહેવાય એ ? લશ્કર, મોટો પંડાલ કરોડો મનુષ્યો, એણે વિદ્યા નાખી છે. આહાહા... જુઓ સમ્યર્ગદષ્ટિ જ્ઞાની અનુભવી, લક્ષ્મણકો કહેતે હૈ. આ તો હમ દુકાન ઉપર સબ ચલતે થે દુકાન ઉપર આ ગાતે થે ૬૪-૬૫-૬૬ ની સાલમાં “આવ્યા ’તા ત્યારે ત્રણ જણાં ને જાશું એકાએક” રામચંદ્રજી કહે છે લક્ષ્મણને જ્ઞાની હૈ, ગુજરાતી ભાષામાં છે.

આવ્યા ’તા ત્યારે ત્રણ જણા ને જાશું એકાએક એ માતાજી ખબરું પૂછશે બંધવ શું શું જવાબ દઈશ લક્ષ્મણ જાગને ઓ જીવ બંધવ બોલ દે એકવાર રે. સુમેરુમલજી ! આ રામચંદ્રજી જ્ઞાની અનુભવી, આહાહા... પણ હજી ગૃહસ્થાશ્રમમાં છે, રાગ હૈ ને રાગકા વેદન હૈ ને ? આહાહા... હે લક્ષ્મણ ! પ્રભુ આપણે ત્રણ જણા આવ્યા ’તા ને વનમાં. આ સીતા ગયા ને તું આ પડયો (મૂર્છામાં) ભાઈ, હું એકલો જઈશ (તો) માતા પૂછશે ભાઈ તમે ત્રણ ગયાને તું એકાકી આવ્યો પાછો. હે ! બંધવ એકવાર બોલ એકવાર બોલ. કહો બાલચંદ્રજી, જુઓ આ સમકિતી અનુભવી, આહાહા... પ્રત્યાખ્યાન નથી ને ? સ્વરૂપનું ચારિત્ર હજી નથી. આહાહા...

અને છતાં લક્ષ્મણ જાગે છે, ઓલી બાઈને કારણે એક બાઈ છે ને ? શાસ્ત્રમાં મોટો લેખ છે. વિશલ્યા નામની રાજકુમારી છે. એ પૂર્વે ચક્રવર્તીની દીકરી હતી પછી વિદ્યાધર એને લઈ ગયો તો જંગલમાં અજગર જંગલમાં ઉંકો ગળી ગયો હતો અજ એટલે બકરો ગળે એટલે ગળે એ અજગર, બકરા અજ નામ બકરા, અજગર કહેતે હૈ ને ઉંકો અજ નામ બકરા-બકરાકો ગળે

એ અજગર લાંબો પચીસ હાથનો લાંબો હતો એ કન્યાને વિદ્યાધરે જંગલમાં મૂકી 'તી. એ અજગર ગળી ગયો, થોડું બાકી રહ્યું તું મોઢું એમાં એનો બાપ આવ્યો ચક્રવર્તી શોધતા, શોધતા, શોધતા. અરે આ ક્યાં ? બાણ ઉપાડ્યું અજગરને મારવા. કન્યા કહે છે પિતાજી ન મારો મૈને તો આહારકા ત્યાગ કર દિયા છે. અજગરના મુખમાં છે, થોડા બહાર છે થોડા અંદર. આહાહાહા... પિતાજી ન મારો હું નીકળીને આહાર નહીં લઈ શકું. મેરે તો આહારકા ત્યાગ છે, આહાહાહા ! એ દેહ છૂટ ગયા. રાજાની કુંવરી તરીકે વિશલ્યા નામની હુઈ પણ એસી રહી લલિધિ ઉસકો હુઈ, લક્ષ્મણજી વિદ્યાને વશ છે કોઈ કહે વિશલ્યાને લાવો એ આયેગા વિશલ્યા તો જાગ્રત હો જાએગા કહો. એ વિશલ્યા આવે છે જ્યાં, જ્યાં પંડાલમાં પેસે છે ત્યાં લાખો ઘાયલ જીવ હતા ઘાયલ સાજા થઈ જાય છે. સાજા સમજતે છે ને ? (શ્રોતા:- હા, તૈયાર !) અને આ લક્ષ્મણ પાસે જ્યાં આવે છે, આમ લક્ષ્મણ જાગી જાય છે અને બોલ્યો ક્યાં ગયો રાવણ ? રાવણને મારવાનો વિકલ્પ, ક્યાં ગયો રાવણ ઉઠીને લડાઈ કરે છે, રાવણને છેદી નાખે છે. આહાહા ! છતાંય એ રામચંદ્રજી ને લક્ષ્મણ મહાપુરુષ છે ને ! આહાહા !

એ મંદોદરી રાવણની સ્ત્રી પાસે જાય છે મારીને, બા બહેન માતા અમે આવી વાસુદેવ ને બળદેવની પદવી લઈને આવ્યા છીએ એ કારણે આ હુઆ છે. મેરા કોઈ વિરોધી નહીં થા. પણ આ પદવીને યોગ્ય આ કામ ક્રિયા છે. જુઓ સમકિતી જ્ઞાની. આહાહાહા... એ મંદોદરી રાંડે છે એટલે ત્યાં જાય છે. માતા, બહેન અમે આ પદવીધર છીએ એ કારણે આ કામ હુઆ, બહેન આહાહા... માફ કરજો. આહાહાહા ! એ ભાઈ રાવણને બાળવા લઈ જાય છે, પ્રભુ રામચંદ્રજી ને લક્ષ્મણ સાથે જાય છે, એ સુમેરુમલજી, જુઓ તો ખરા ઇતિહાસ સમકિતી જ્ઞાની આવો રાગ હતો રાગનો અને જ્યારે રાવણને બાળે છે તળાવની પાળ ઉપર મોટી છે, પોતે બેસે છે રામચંદ્રજી ને લક્ષ્મણ, કહો મારી નાખ્યા એના પ્રત્યે પણ પાછો આ ભાવ, સમકિતી છે અનુભવી છે. રાગ આ ગયા જરી પદવીને યોગ્ય, રાગ વેદન દુઃખના હુઆ. આહાહા...

એ અહીં શિષ્ય પૂછે છે, પ્રભુ મારો નાથ આત્મા જ્ઞાતાદ્રવ્ય પ્રભુ, મેરી દૈષ્ટિમેં આયા છે, મેરા ભગવાન આત્મા મેરા અનુભવમેં, અનુભવ જે વસ્તુ અનંત ગુણકા પિંડ છે ઉસકે અનુસરીને અનુભવ હુઆ છે, પ્રભુ મેરે પણ મેરા સ્વરૂપમેં આચરણ કરનેકા અભિલાષી હું મૈ. આહાહાહા... મેરી પર્યાયમેં રાગદ્વેષકા આચરણ છે માટે પ્રભુ તો ઉસકા ત્યાગ અને સ્વરૂપકા આચરણ કેસે હો ? તો ગુરુ કહતે છે, આહાહા... સીતાજીને જ્યારે લઈ જાય છે, રાવણ આવે છે નજીક, છેટો રહેજે. છ માસ મારી સામું જોઈશ નહીં, સમકિતી. એય સુમેરુમલજી ! સીતાજી જ્ઞાની, આત્મજ્ઞાની, આહાહાહા... પતિપ્રતા, રામચંદ્રજી સિવાય વિકલ્પ નહીં કોઈ પતિકા ગમે તે હો રાવણ આવે છે આમ, મારો નાથ છ મહિનામાં મારી સંભાળ લેવા ન આવે પછી તારે વિચારવું. આવશે. જો આ સમકિતીના પણ અંદર આચરણ. આહાહાહા...

એમાં હનુમાનજી, હનુમાન છે ને રાજકુમાર, રાજકુમાર છે ઈ હોં વાંદરો નથી હોં. વાંદરાનું તો એની ધ્વજામાં ચિહ્ન હતું વાંદરા નહોતા. ત્રણ ખંડમાં તો એના જેવું કોઈનું રૂપ નહોતું એવા હનુમાન કામદેવ હતા. આહાહા... એ રામચંદ્રજીની અંગુઠી છે ને એ લેકર જાય છે સીતાજી પાસે જુઓ આ સમકિતીના આચરણના રાગના ભાવ. આહાહા... અંગુઠી આમ દેખે

છે સીતાજી “વનચર વિરા રે વધામણી, હે વિરા ક્યાં થકી લાવ્યો, એ અંગુઠી મારા નાથની” એ સમકિતી રામચંદ્રજીની હતી ને અને એના જેવા તો કોઈ પુરુષ નહતા ને તે વખતે તો બળદેવ પુરુષ હતા “એ અંગુઠી મારા નાથની એ વિરા ક્યાં થકી લાવ્યો, વનચર વિરા રે વધામણી”. આ વધામણી આ અંગુઠી લઈને આવ્યો મને વધામણી આવી, હવે ભગવાન આવશે. હવે રામચંદ્રજી આવશે. આહાહા... જુઓ આ વિકલ્પો રાગના. આહાહાહા... પછી તો રામચંદ્રજી ત્યાં જાય છે ને (રાવણને) મારે છે. આહાહા !

સમકિતીના પણ આચરણમાં પણ રાગના આચરણ હોય છે. આહાહા ! અપ્રતભાવ છે ને ? અચારિત્ર ભાવ છે ને ? આહાહા ! તો પ્રભુ હવે તો મેરે મેરા આચરણ કરના હૈ ને નાથ. આહા ! મેરી પર્યાયમેં પરભાવકા આચરણ તો હૈ મેરા સ્વભાવ, પરભાવરૂપે હો એસા નહીં, પણ પર્યાયમેં વિભાવરૂપ પરદ્રવ્યકા નિમિત્તસે મેરી પર્યાયમેં હૈ. આહાહાહા... તો કહેતે હૈ પ્રભુ, શિષ્યને ગુરુ કહેતે હૈ કે તેરા દ્રવ્ય સ્વભાવ તો ઉસમેં વ્યાસ ન હોનેસે, પણ દ્રવ્ય સ્વભાવ જો હૈ ઉસસે તો વિભાવરૂપ પરિણમન નહીં હોતા. ભગવાન આત્મા, આહાહાહા... જ્ઞાન ને આનંદ ને શાંત રસનો દરિયો પ્રભુ, અકષાય સ્વભાવનો સાગર નાથ, એ અકષાય સ્વભાવ સ્વરૂપ અપના સ્વભાવસે કષાયમાં પરિણમન નહીં હોતા. દ્રવ્ય સ્વભાવસે નહીં હોતા. આહાહા ! સમજમેં આયા ? આ વાતું બાપા આ તો અંતરની વાતું છે ભાઈ ! શું થાય ? અત્યારે તો બહુ (માર્ગ) ગુસ થઈ ગયો, ફેરફાર એટલે લોકોને સત્ય વાત પણ ખોટી લાગે છે, આ તો એકાંત છે અરે પ્રભુ સૂન તો સહી નાથ, એ તારા ચૈતન્યના ચમત્કારની કોઈ અલૌકિક વાતું છે. આહાહા !

ભાઈ ! શિષ્યને ગુરુ કહે છે. અને ઉનકે સ્વભાવસે વ્યાસ ન હોનેસે પરરૂપ જાનકર, સમકિતદૈષ્ટિ જ્ઞાની અનુભવી રાગ ને દયા દાન અને અપ્રત આદિના ભાવ હૈ એ વિભાવ હૈ. એ અન્ય દ્રવ્યના નિમિત્તસે સ્વભાવરૂપ પર્યાયમેં હુઆ હૈ, મેરા સ્વભાવસે નહીં. સમજમેં આયા ? આહાહા... અપને સ્વભાવભાવસે અપને સ્વભાવ જ્ઞાન દર્શન આનંદ એસા સ્વભાવભાવસે વ્યાસ ન હોનેસે, આહાહા... એ વિકારી ભાવપણે અપના સ્વભાવભાવસે વ્યાસ નહીં હોતા, દ્રવ્ય સ્વભાવસે એ વ્યાસ નહીં હોતા. આહાહા ! પરરૂપ જાનકર સમ્યદૈષ્ટિ જ્ઞાની ધર્માત્મા એ રાગ પુણ્યપાપકા ભાવ મૈ પરરૂપ જાનકર મેરા દ્રવ્ય સ્વભાવસે મૈ વ્યાસ નહીં હોનેવાલા આત્મા હું. આહાહા ! સમજમેં આયા ? એ વિકારી પરદ્રવ્યકા સ્વભાવસે પરિણમન હૈ, એ પરરૂપ જાનકર ધર્માત્મા, આહાહાહા... જુઓ આ જ્ઞાની પરરૂપ જાનકર વેદનમેં રાગાદિ આતા હૈ પણ યે મેરા સ્વભાવ નહીં. મેરી પર્યાયમેં હૈ પણ મેરા સ્વભાવ નહીં. આહાહાહાહા ! પરરૂપ જાનકર ત્યાગ દેતા હૈ.

આ રાગ ને વિકાર મેરા સ્વભાવ નહીં. મેરા સ્વભાવસે મૈ વિભાવરૂપ નહીં હુઆ એ પરભાવ હૈ મેરી પર્યાયમેં, પર્યાયકી કમજોરીસે, પણ મેરા દ્રવ્ય સ્વભાવસે મેરા વિભાવરૂપે નહીં પરિણમન હોનેવાલા, આહાહાહા... એસા પરરૂપ જાનકર ત્યાગ દેતા હૈ, અર્થાત્ તેરૂપે પરિણમતે નહીં. આહાહાહા ! આવા મારગ બાપા. આહાહાહા ! જુઓ આ પ્રત્યાખ્યાન, આ પ્રત્યાખ્યાન આનું નામ છે. ભાઈ પ્રત્યાખ્યાન કોઈ અલૌકિક ચીજ છે નાથ પ્રત્યાખ્યાન એ ચારિત્રકી દશા

है. ओ अचारित्रकी दशाका भाव ज्ञानी ज्ञानपक्षमें पररूप जानकर आ पर है, मैं ओ रूपे नहीं परिणामुं, ओ रीते रागका त्याग करते है अंदरमें. आहाहा ! जे ज्ञाता है, ये पर है ओ उसको त्याग देता है, पर है तो पररूपे मैं नहीं होनेवाला, आहाहाहा... अरे, आवी वात क्यां ? अमृतनो सागर उछणे छे अंदर. अमांथी अने वधारे अमृतना सागरना आयरणमां जवुं छे ने, ज्ञाना है ने, ते शिष्यने आ कहे छे. आहाहा.

आमां देह क्यां, वाणी क्यां, मन क्यां, क्यांय ओ तो पर रही गया. स्त्री कुटुंब परिवार तो क्यांय पर रही गया. यहां तो पर्यायमें द्रव्य स्वभावसे नहीं व्याप्त होनेवाला मैं, पर्यायमें परद्रव्यका निमित्तसे विभावरूप परिणामन होता है ओ मैं जानता हुं, के आ राग है, क्योंकि ओ रागकी दिशा परतरङ्ग है, पर तरङ्गका लक्षसे राग होता है, अपना लक्षसे राग होता नहीं. तो आ राग है ये परलक्षमें उत्पन्न होनेवाला विभाव ओ परभाव है, जैसे जानकर ज्ञानमें ओकाग्र हो जाता है, राग छूट जाता है. आहाहा ! समजमें आया ?

भगवान आत्मांमें ठरते है, आहा ! ओ रागका आयरणमें था, ओ ज्ञानस्वरूप भगवान आत्मा ओषे ज्ञाया के आ तो विभाव परभाव है, दुःखरूप दशा मेरी दशा नहीं, मेरा द्रव्य स्वभावकी दशा नहीं, आहाहाहा... पक्ष पर्यायमें मेरेमें, आहाहा... आकुणताका वेदन है, पक्ष छ पर है मेरा आनंदका नाथकी ये यीज नहीं द्रव्य स्वभावकी. आहाहाहा... उसको जानकर परको पर ज्ञाया ओ समये ज्ञान (परसे) छूट गया दृष्टिमेंसे पर्यायमेंसे और ज्ञान स्वरूपी भगवान ज्ञानमें लीन हो गया, जे रागमें जरी अस्थिरता थी, ओ रागको छोडकर स्थिर हो गया, आ उसका नाम प्रत्याभ्यान है. आवी वात.

बहारथी हाथ जोडीने परभाष करोने आ करो बापु ओ बधी वातो जुदी छे. भाछ तेरा मारग कोछ जुदा है. आहाहाहा ! बाह्यथी अपवास कर्यो ने आ कर्यां, त्याग कर्यो ने ओ अमारो त्याग छे, अरे प्रभु सून तो सही. ओ बहारका त्याग तो अंदरमें है ही नहीं, “त्याग उपादान शून्यत्व शक्ति” क्या कहते है ? भगवान आत्मांमें ऐसा ओक गुण है अनादिते परका ग्रहण अने त्याग तो उसमें है ही नहीं. रजकण, कर्म परपदार्थका ग्रहण अने परका त्याग उससे तो शून्य है प्रभु (आत्मा). समजमें आया ? आहाहाहा ! प्रभु तेरा ओक गुण ऐसा है “त्याग उपादान शून्यत्व.” ओ आहारपाणीका त्याग अने आहारपाणीका ग्रहण ओ तेरी यीजमें है ही नहीं. समजमें आया ? आहाहाहा ! जांजरीज ! आवो मारग छे भगवान. आहाहाहा ! परमसत्य है प्रभु है. अरे अने लोकोओ गरबड करी अने आ तो निश्चयनी वातुं पक्ष बापु सत्य ज आ है. निश्चय नाम सत्य अने व्यवहार तो आरोपित कथन है. आ छोड्युं ने आ त्यागी थयो ओ तो व्यवहारना असद्भूत व्यवहारना कथन, पक्ष अरेअर तो त्याग छसको कहीओ. आहाहाहा ! अतीन्द्रिय आनंदना नाथमां दृष्टि आपी छे त्यां, त्यां आगण अंदर ठरता रागने ज्ञाता के आ राग तो पर है ओ रूपे नहीं परिणामन करनेवाला मेरा द्रव्यस्वभाव है. आहाहाहा ! ये अपना स्वभावमें उग्रपक्षे परिणामन करते है, स्वसंवेदनबण, स्वसंवेदन ज्ञानका वेदन निर्विकल्प समाधिमें होता है उसका नाम परभाष कहते है. आहाहाहा ! समजमें आया ?

હવે પચખાણ કોને કહેવાય એ પણ સાંભળ્યું ન હોય પ્રભુ ! આ તો આ કર્યું. આ કર્યું ભગવાન, આહાહાહા ! ભગવાન તરીકે જ બોલાવે છે ને, ભગવાન જ્ઞાતાદ્રવ્ય કહા ને ? પહેલો શબ્દ ટીકાનો, જિસકો પહેલે જાના એ ત્યાગ દેતા હૈ. ત્યાગ દેતા હૈ એસા કહેના એ પણ નિમિત્તકા કથન કર્તાપણા હૈ નહીં ઈસમેં, એ આગળ કહેગા. સમજમેં આયા ? રાગકા ત્યાગ કરતા હૈ એ ભી આત્મામેં નામમાત્ર હૈ. સમજમેં આયા ? એ રાગરૂપ હુઆ નહીં અને આનંદરૂપ હુઆ ઉસને રાગકા ત્યાગ ક્રિયા એ તો કથનમાત્ર હૈ, વસ્તુમેં હૈ નહીં. એ રાગકા ત્યાગ કયા કરના ? રાગકો જાનકર જ્ઞાનમેં સ્થિર હુઆ, તો રાગ ઉત્પન્ન ન હુઆ, ઉસકો રાગ ત્યાગ્યા એમ નિમિત્તસે કથન હૈ. આહાહા !

એ કહેગા, અહીંયા ઈસલિયે જો પહેલે જાનતા હૈ, (આહા !) એક-બે લીટીમાં કિતના અર્થ ભરા હૈ, અને એક માણસ કહે તમે સમયસારના બહુ વખાણ કરો છો, મેં તો પંદર દિવસમાં વાંચી કાઢ્યું. હું તો વાંચી ગ્યો 'તો ને, સમજ્યો તો કયાં ? તમે બહુ વખાણ કરો બાપુ એની એક એક પંકિત ! (અચિંત્ય) આહાહા... એ સમજનેમેં બહોત કઠણ લગે ભાઈ. અભ્યાસ પરકા અને અનઅભ્યાસ સ્વકા અનાદિકા, એ કલ આયા થા અનાદિકા પરકા અભ્યાસ, એ મોડના પાછા વળના ગુંલાટ ખાના. આહાહા !

સમ્યર્દેષ્ટિ હુઆ પીછે પ્રત્યાખ્યાન કેસે હોતા હૈ ઉસકી બાત હૈ. એટલે સમ્યર્દેષ્ટિ હુઆ માટે સર્વદોષકા ત્યાગ હો ગયા, એસા હૈ નહીં. દેષ્ટિમેં સર્વદોષકા ત્યાગ હૈ પર્યાયમેં સર્વદોષકા ત્યાગ નહીં. આહાહાહા ! એ સર્વદોષકા ત્યાગ, એ સમ્યર્દેષ્ટિ જ્ઞાની ક્ષાયિક સમકિતી હો, આહાહા ! ભગવાન તીર્થકર હો, ગૃહસ્થાશ્રમમેં એ ભી જબ નમો સિદ્ધાણં કહીને ચારિત્ર અંગીકાર કરે છે. પાંચ નવકાર નહીં ગણે એ, તીર્થકર ગૃહસ્થાશ્રમમેં હૈ જ્યાં લગી ત્યાં લગી રાગ પુણ્ય-પાપકા આચરણ, ભોગકા આચરણ, રાગકા દુઃખકા આચરણ હૈ. આહાહાહા... એ ભગવાન જ્યારે ચારિત્ર અંગીકાર કરે છે, શાસ્ત્રમેં એસા લેખ હૈ નમો સિદ્ધાણં બસ, નમો સિદ્ધાણં કરકે સ્વરૂપમેં અંદર ઊતર જાતે હૈ. આહાહાહા... ત્યારે ઉસકો પ્રત્યાખ્યાન નામ ચારિત્રદશા હોતી હૈ. તીર્થકરને પણ. આહાહાહા !

ઈસલિયે જો પહેલે જાનતા થા, પહેલે જાનતા થા કે આ રાગ પર હૈ, એ જાનનેવાલા જાને કે આ રાગ પર હૈ, પહેલે જાનતા થા, વહી બાદમેં ત્યાગ કરતા હૈ. આહાહા ! ઉસમેં જોડાતા નહીં હૈ, સ્વરૂપમેં લીન હોતે હૈ. આહાહાહા ! જેમ ભગવાન ઓ વિજળી ઉપરથી પડતી હૈ ને તાંબાના વાયર હોય છે ને વિજળી ઊતરી જાય છે. આહાહા... એમ ભગવાન આત્મા અપના અનુભવ ને જ્ઞાન તો હૈ, ગુરુ કહેતે હૈ પણ રાગકો તેં પર જાન્યા, પર હૈ તો સ્વપણે પરિણમના અને પરરૂપે નહીં એસા હોકર જ્ઞાન જ્ઞાનમેં પરિણમતે હૈ, તો રાગ છૂટ જાતા હૈ, (ઉત્પન્ન નહીં હોતા) અને રાગ છોડતા હૈ એસા કહેના એ ભી તેરે માટે તો નામ કથન હૈ. આહાહાહા !

જુઓ તો ગાથા ! આ નોરતાનો પહેલો દિવસ છે. નવ રતા કહેવાયને ? નવ રતા નોરતા નહીં નવ રાત. આહા ! આ ભગવાન સામે લડાઈ હાલી રાગ સામે. આહા ! રાવણનું જેમ માથું કાપી નાખ્યું લક્ષ્મણે, મૂળ તો લક્ષ્મણે, વાસુદેવ છે ને આ તો બળદેવ હૈ રામચંદ્રજી તો બળદેવ છે, પદવી આમની ઊંચી છે વાસુદેવની સંસારની અપેક્ષાએ. આહાહાહા ! યહાં કહેતે હૈ આતમરામ

ભગવાન જ્યાં અપના સ્વરૂપકા અનુભવ હુઆ, એ આતમરામ અપની રમતમાં ચડતે હૈ. રાગકી ઉત્પત્તિ નહીં હોતી ઉસકા નામ પ્રત્યાખ્યાન હૈ. આહાહા ! અંતર આનંદમેં રમતે હૈ ભગવાન આત્મા એ (પહલે) થોડા આનંદ થા ઉસમેં રમતે થે, (અબ) વિશેષ આનંદ પ્રગટ કરકે રમતે થે, આહાહા ! રમેં ત્યારે રાગકા દુઃખકા ભાવકા ત્યાગ હો ગયા, અભાવ હો ગયા એને ત્યાગ ક્રિયા એમ કહનેમેં આતા હૈ. આહાહાહા !

બાકી તો ભગવાન આત્મામેં એક અભાવભાવકા સ્વભાવ હૈ. અરેરે ! આહાહાહા ! કયા કહતે હૈ સુડતાલીસ શક્તિ હૈ ને ? ઉસમેં આત્મામેં એક અભાવ નામકા ગુણ અનાદિ અનંત હૈ. એ અભાવ સ્વભાવકે કારણ રાગકા અભાવરૂપે પરિણમન હો ગયા હે. સમજમેં આયા ? આહાહાહા ! અભાવ રાગકા અભાવ સ્વભાવરૂપ અભાવ અપનેમેં હૈ. રાગરૂપે ન પરિણમના એસા અભાવ સ્વભાવ અપનેમેં હૈ. આહાહા ! અરે આવી વાતું હવે કેટલી યાદ રાખવી આમાં ? રામજીભાઈ નહોતા કહેતા એક દિ' પ્રભુ ! તારા મારગની રીત તો આ છે ભાઈ. આહાહા ! એ જનમમરણના દુઃખડાના નાશ કરવા પ્રભુ. આહાહા ! ભવભયથી ડરી ચિત્ત થઈને.

ભાઈ કઠણ, પણ કરના પડેગા નાથ. સમજમેં આયા ? આહાહાહા... જે જાણે છે, જાણનારે જાણ્યું ભગવાને કે આ રાગ પર હૈ, જાણનાર જાણે અને જાણનાર પરરૂપે ન હો, અને પરકા અભાવરૂપ સ્વભાવરૂપ પરિણમે આ ઈસકા નામ ત્યાગ ને પચખાણ કહનેમેં આતા હૈ. આવી વાતું છે પ્રભુ ! શું થાય ? આહાહા ! પરમ સત્ય પરમાત્માએ આ રીતે કહ્યું છે. બાકી બધી પછી ઉલટી દૈષ્ટિથી વાતો કરે એ નહીં. ગમે તે હવે એક જણ તો એમ કહેતો 'તો ઈન્દ્રલાલજી હતો જયપુરમાં, દિગંબરમાં જન્મ્યા એ બધા ભેદજ્ઞાની તો છે જ, જન્મ્યા એ તો બધા ભેદજ્ઞાની છે એને હવે રાગકા પ્રત્યાખ્યાન કરના અને ચારિત્ર લેના બસ એ કરના હૈ. અરે ભાઈ ભગવાન તેં શું કર્યું, તેં આ ભાઈ ! આહાહાહા !

દિગંબરમાં (જન્મ્યો) શું પણ દિગંબર સાધુ અનંતબૈર હુઆ, 'મુનિવ્રત ધાર અનંતબૈર ગ્રૈવેયક ઉપજાયો' પણ એ તો રાગની ક્રિયા, એવી ક્રિયા તો અત્યારે હૈ હી નહીં, એવી રાગની ક્રિયા શુભ મુનિવ્રતધાર અનંતબૈર ગ્રૈવેયક ઉપજાયો પણ પ્રભુ આત્મજ્ઞાન વિના (લેશ સુખ ન પાયો). ભગવાન આનંદનો નાથ પ્રભુ ઉસકી સન્મુખ તુમ ન હુઆ ઉસસે વિમુખ હોકર રાગકી ક્રિયા તેં ક્રિયા. સમજમેં આયા ? દિગંબરમેં જન્મ તો શું દિગંબર સાધુ હોય તો ય મિથ્યાદૈષ્ટિ હૈ રાગ કી ક્રિયા અપની માનતે હૈ તો. પાટણીજી ! આવી વાત છે. પ્રભુ ! આહાહા !

ભગવાન જ્ઞાતા દ્રવ્ય, આહાહા... આચાર્યોની ભાષા તો જુઓ. ભગવાન જ્ઞાતાદ્રવ્ય પહેલો શબ્દ એ ઉપાડયો છે ને ? યહી "ભગવંત્ જ્ઞાતૃ દ્રવ્ય", આહાહાહા... પામરને ભગવાન માનવો કઠણ પડે છે. એ ભગવાન સ્વરૂપ જાના હુઆ છર્તે, પર્યાયમેં જબ તક પરકા વિકારકા પરિણમન હૈ તબલગ વો સ્વરૂપકા આચરણ નહીં, સ્વરૂપ આચરણ અંશે હુઆ હૈ સમ્યદૈષ્ટિકો પણ જિસકો ચારિત્ર કહીએ એસા આચરણ નહીં. તો ચારિત્ર શબ્દ જો કહે, એ તો સ્વરૂપ જો આનંદકા નાથ હૈ ઉસકો જો જાણ્યા ને માણ્યા, ઉસમેં (ઉગ્રપને) ચરના આનંદમેં રમના. આહાહા ! સ્વસંવેદનમેં અતીન્દ્રિય આનંદકા કવળ લેના, અતીન્દ્રિય આનંદકા ગ્રાસ લેના. સમજમેં આયા ?

ભાઈએ દાખલો આપ્યો છે ને ? સોગાનીએ ગન્નાકા રસ, ઘટક ઘટક ઘટક, પીતે હૈ ને ? એસે ધર્માત્મા સ્વરૂપકી દૈષ્ટિ ઉપરાંત સ્વરૂપમેં સ્થિરતા કરનેકો ઘટક ઘટક આનંદકો પીતે હૈ. અરેરે ! આ શું વાત ! આહાહા ! એ કહતે હૈ, જો જાનતે હૈ વોહી રાગકા ત્યાગ કરતે હૈ, અન્ય તો કોઈ ત્યાગ કરનેવાલા નહીં, ઈસપ્રકાર હજી તો આ પ્રકારે આત્મામેં નિશ્ચય કરકે, દેખો-આહાહા... ક્યા કહા ઈ ? હજી તો પ્રત્યાખ્યાન હવે હોગા, પણ આ પ્રમાણે પહલે નિશ્ચય કરતે હૈ મૈ જ્ઞાતાદ્રવ્ય સ્વભાવ એ વિભાવપણે સ્વભાવસે પરિણમનેવાલા નહીં, પર્યાયમેં વિભાવ હૈ તો એ તો પરના નિમિત્તકા અવલંબનસે હૈ, એ દુઃખદાયક હૈ, મેરે તો આચરણ કરના હૈ મેરા, તો જિસકો પર જાણ્યા, પરસે પૃથક રહકર જાના એ પરકો પૃથક કર દેતા હૈ. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ?

હવે આવી વાત અરે ભાઈ દુઃખી-દુઃખી એ પ્રાણી દુઃખી છે ભાઈ. આહાહા ! જેના દુઃખ દેખી, શાસ્ત્રમેં તો એસી બાત હૈ, આહા ! તેરા મરણ હુઆ ઔર તેરી માતાકી આંખમેંસે આંસુ આયા, એ આંસુ ઈતના હૈ કે સમુદ્ર ભરાય, બાપા તારા દુઃખ દેખ્યા ન જાય ભાઈ. આહાહાહા ! એ કહ્યું નહોતું એક ફેરી હમણાં લાઠીમાં એક બાઈ હતી, કન્યા અઢાર વરસની ઉંમર લાઠી, સારા શરીરમેં શીતળા, શીતળા ક્યા કહેતે હૈ ? ચેચક બે વર્ષના લગ્ન એના ધણીને બીજી એનો ધણી પહેલી પરણ્યો તો એ મરી ગઈ. એને શીતળા થયા અને તળાઈમાં પડી 'તી અને દાને દાને ઈયળ, કીડા, દાને દાને ઈયળ કીડા, આમ પડખું ફરે ત્યારે હજાર કીડા આમ ખરે, બીજી બાજુ ફરે તો આમ પડે, મરી જાય નવા ઉત્પન્ન થાય. એની માને કહે છે બા, મેં આવા પાપ આ ભવમાં કર્યાં નથી, શું આવ્યું આ ? આહાહા ! સહ્યું જાય નહીં તળાઈમાં બળતરા બળતરા દાણે દાણે ઈયળ પણ એ પીડા પણ નરકની પાસે તો અનંતમાં ભાગની છે. લોકોને ક્યાં ખબર છે ભાઈ નરકની પીડા જે પહલી નરકે ઉસસે અનંતમે ભાગે હૈ દેહ છૂટ ગયા રોતા રોતા ને. આહાહા ! અને હડકાયું કરડે છે ને હડકાયું કૂતરું શું કહે છે તમારે(શ્રોતા:- પાગલ કુત્તા) પાગલ કુત્તા કરડતે હૈ. એક કન્યાકો કરડયા થા બાર વર્ષની જુવાન કન્યા, એમાં પાગલ કુત્તા, પ્રેમચંદભાઈ છે આપણે લાઠી રાણપુરવાળા એના મિત્રની દીકરી હતી મિત્ર ગુજરી ગયેલા ભાઈબંધની દીકરી-કાકા, મારાથી સહન થતું નથી. પવન નાખો તો સહન થતું નથી - સૂતા સહન થતું નથી. પાણી પીવાતું નથી. શું પ્રભુ વેદના ? કુત્તા પાગલ કુત્તા હડકાયા બાર વર્ષની જુવાન છોડી અને પીડા પીડા પીડા દેહ છૂટ ગયા. બાપુ એ પીડાથી અનંત ગુણી પીડા તને નર્કમાં થઈ છે. એ પીડાના પરમાણુને છોડના હો તો નાથ ! આ ઉપાય તેરા કરના પડેગા. હૈ ? આહાહાહા ! વિશેષ કહેગા. (શ્રોતા:- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ).